

DISSERTATIO ACADEMICA,
EPITHETA APOLLINIS HOMERICA
BREVI EXPLICATIONE DILUCIDATA,
SISTENS.

QUAM

CONS. AMPL. FAC. PHIL. REG. ACAD. ABOËNS.

PUBLICO EXAMINI MODESTE OFFERUNT

FREDRICUS WILH. PIPPING

Philosophiæ Magister,

ET

RESPONDENS

ADOLPHUS MAGNUS LUNDENIUS

Stip. Reg.

Borea-Fennones.

In Ædib. Schol. Cath. die XIV Maji MDCCCVI.

h. p. m. s.

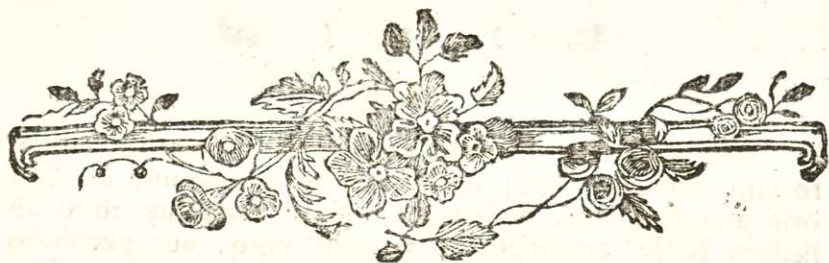
ABOË,

Typis FRENCKELLIANIS.

IN
SACRAM REGIAM MAJESTATEM
MAGNÆ FIDEI VIRO,
DIOECESEOS ABOËNSIS
EPISCOPO REVERENDISSIMO,
ACADEMIÆ AURAIÆ
PRO-CANCELLARIO
EMINENTISSIMO,
REGII ORDINIS DE STELLA POLARI
MEMBRO SPLENDIDISSIMO,
S. S. THEOLOG. DOCTORI CELEBERRIMO,
DOMINO
JACOBO TENGSTROM,
SACRUM

voluit, debuit,

Auctor.

Epithetorum in scriptis Homericis abundantiam & varietatem qui consideraverit, facili negotio intelliget, Poetarum Principem, in diversis Deorum inprimis cognominibus, ex mythologiæ antiquæ varietate aut ex ingenii sui ubertate enatis, cumulandis, summam posuisse operam & studium. Deorum vero in numero, quibus maximam cognominum varietatem tribuit Homerus, locum haud ultimum cum teneat APOLLO, neque generis nobilitate, nec munerum sibi delatorum multitudine in mythologia Græca ulli Deorum secundus; operæ pretium duximus, Speciminis Academici loco, *Cognomina Apollinis Homerica, brevi explicatione dilucidata*, proponere; haud infelici omine opellam hancce susceptam existimantes, si ad veritatem eruendam quid conferre valuerit. Manus autem operi admoventibus nobis, plures mox sese obtulerunt, haud sane leves, ex implicitis minimeque certis mythologiæ Græcæ rationibus oriundæ, difficultates; quæ quidem in nominibus Apollinis rite explicandis tanto majores sunt, quo certius constet, variam admodum fabulosamque personam mythicam Apollini antiquitus fuisse delatam. A mythologicis igitur Græcorum de Apolline narrationibus, quibus tota cognominum Apollineorum doctrina his pagellis exponenda innititur, exordium capere convenit.

Uno quasi ore testantur monumenta Veterum, mature jam sideribus coeli divinos honores tribuisse antiquioris ævi homines, Solemque insigni præcipue cultu ab iisdem fuisse profecutum; Græcos vero, aut peculiaris ejusdam Numinis specie, cui Ἥλιος nomen, aut etiam APOLLINIS sub imagine, laudatum coeli coluisse principem. Difficile autem quanquam sit judicatu, cur unam eandemque rem duobus (Ἥλιος atque Ἀπολλωνος) nominibus coluerint, quæque differentia inter ambo hæc numina obtinuerit; haud injuria tamen affirmare nobis videmur, Græcos, nomine Ἥλιος, Solem, qualem sensibus subjectum haberent, intellexisse, eidemque, tot mirabiles effectus exferenti, Divinam primitus adjudicasse naturam & cultum; postea vero, rationis lumine sensim crescente collustratos & in cognitione rerum longius progressos, aliam quandam, rationis quasi usu præditam, vim, quæ cursum Solis dirigeret & a cujus arbitrio omnia, quæ Sol efficit, penderent, sibi concepisse, & sic quidem Apollini, Jovis & Latonæ filio, superiorem hunc dignitatis honorem attribuisse, indeque factum esse, ut pleræque Apollinis virtutes cum Sole sint communes. — Quamvis autem non adeo confusæ fuerint horum Numinum notiones, quin & nomen & cultus utriusque semper manserit; Apollini tamen & majores & celebriores habiti sunt honores. Ita quoties de benefica aut noxia Solis vi quid agitur, Apollinem ejus rei auctorem faciunt antiqui, Poætæ imprimis, mythicis aut allegoricis rerum causis investigandis sese delectantes. Hinc prima maximeque memorabilis Apollinis virtus est, qua Solis gresum dirigens, omnes mundi partes luce sua implet omniumque in mundo provenientium rerum vitam fovet ac servat. Quemadmodum autem duplex Solis est vis, altera vehemens nimis,

nimis, altera moderata; ita non solum artis jaculandi principem, sed etiam Medicinæ auctorem & Medicorum choragum Apollinem, Solis Deum, Græci habuerunt. — Verum tamen non hæc solæ, quanquam primariæ, Ejusdem sunt laudes; adjiciuntur nempe aliæ, quibus eminentis Apollo, Vatribus, Muscis & Pastoribus præse traditur. Quæ cum nullis fere in Homero obviis Epithetis locum dedisse proprie censerî queant; ab instituto nostro alienum esse videtur, vim illarum exponere. Progrediamur potius ad fabularum de singulis Apollinis factis, ex quibus cognomina quædam Ejus ducuntur, ortum explicandum. Retiendum namque non est, in Historia Apollinis varia occurrere momenta, quæ hominis, Divina specie induti, vestigia produnt. Jure autem suspicamur, antiquo ævo receptam fuisse consuetudinem, magna quæcunque facta, vel nova vel incerta indole conspicua, Diis, terrarum orbem humana forma lustrantibus, tribuendi, ejusque consuetudinis vestigia haud levia, in fabulosis, de Apolline, serpentem Pythonem occidente, greges Admeti regis pascente, muros Trojanos ædificante &c, narrationibus apparere. Sed hæc hæctenus. Ad ipsam itaque expositionem cognominum Apollineorum nosmet conferimus. Quumque omnia, quæ apud Homerum offendere nobis licuit, Apollinis Epitheta, ejus sint indolis, ut in quatuor Clasfes, prout *vel* a natura & virtutibus Solis, *vel* a locis Apollini sacris & Oraculis Ejus, *vel* a rebus suis gestis, *vel* denique a natali Ejus solo & natalibus, translata fuerint & deducta, commode possint referri; hunc quoque in iisdem recensendis & explicandis, servabimus ordinem.

§. II.

Ad primam Classem s. ejusmodi Epitheta, quæ ex natura & virtutibus Solis tractata sunt, suo jure pertinent:

Φοιβος, frequentia sua in scriptis Homericis, non minus quam Interpretum de illo rite reddendo disfidis, celebre. Ad rem vero quamcunque intelligendam cum haud parum conducatur, varias eorum, qui studium & operam in eadem investiganda posuerunt, sententias, rite pensitasse; primum monuisse iuvabit, inter plurimos quidem convenire Interpretes, epitheton hocce ad illum theologiae Graecanicæ referendum esse locum, quo Solis nomine Apollo occurrit, sed de origine vocis genuina quatuor inprimis circumferri opiniones. Una, qua Φοιβος nomen a Φαω vel Φωω, *splendeo, luceo*, derivatur, altera, qua ad notionem effectivam verbi Φαω, *lucere faciendi*, h. e. *indicandi*, & deinde *oracula edendi*, refertur; tertia, quæ in origine Epitheti ex avia Apollinis Φοιβης nomine ducenda, versatur; quarta denique, qua Φοιβος cum simili voce Φαοιβος, *arcu splendens* s. *splendentem arcum gestans*, comparatur (a). Quarum etsi nulla omni plane ad probandum careat vi, negandum tamen haud est, primo loco jam positam sententiam rationibus mythologiae antiquæ proxime convenire. Præterquam enim quod genio linguæ minime repugnet, nominis Φοιβος, in verbo Φαω vel Φωω querere etymon; eo præsertim nomine ceteris interpretandi periculis præferenda est laudata sententia, quod, splendendi significatione admissa, simplicissimam & cum indole cultus Apollinis maxime solennis, non solum facile componendam, sed etiam intimo nexu coherentem, gignat explicationem. Quemadmodum enim Apollo Græcorum eo maxime titulo, quod Solis esset numen, cultus fuit; ita cognomen quoque Φοιβος usu adeo frequens est,

a) De his conferri possunt C. T. DAMM *Novum Lexicon Græcum Etymologicum & Reale* pp. 2467 & 3028, & APOLLONII SOPHISTÆ *Lexicon Græcum Iliadis & Odysseæ*, sub hac voce.

est, ut ex Epitheto in nomen Dei proprium fere abierit: quare nec longe petita est conclusio, celebratam illam Apollinis cum Sole comparati vim, usitatissimæ huic Ipsi appellationi ansam dedisse. Quo cum accedat usus ipsius linguæ Græcæ, secundum quem aliis quoque substantivis, notione *puri* s. *splendentis* retenta, adjectivum *φοιβος* apponitur; non quidem potuimus quin cum clarissimis Lexicographis HESYCHIO & DAMM (b) fundamenta cognominis *φοιβος* in ea verbi *φωω* vi poneremus, qua *splendere, lucere*, significat, & simul statueremus, *splendentem* Apollinem dictum, propterea quod Sol inprimis splendore suo sensus feriat.

Κλυτοτόζος. Græcos non minus quam Romanos, Apollinem suum arcu sagittisque armatum finxisse, notum est; causa vero, cur his ornaretur symbolis, non solum a Poëtarum Pictorumque ingenii lusu, sed potius a sensibus canæ antiquitatis universæ repetenda est. Quemadmodum enim hominis est, causas rerum perspicere velle, ita veritatis indagandæ studium hoc, certis rationis humanæ principiis haud semper innixum, animos hominum sensibus suis nimis indulgentium, in devia haud raro abstulit. Testantur sc. plurima Theologiæ antiquæ scita, causas phænomenorum physicorum aut actionum humanarum, inprimis vero omnium rerum inopinatarum & dubiarum, a Diis fuisse derivatas. Sic Apollinem pestiferæ stragis & repentinae mortis causam habuerunt antiquioris ævi homines; alia ut omittamus exempla. Noxiæ enim vis, quam Solis ardor vehemens, temperiem aëris pestifero spiritu inquinans, in sanitate viventium corrumpenda exserit, haud ignari, Solem pestis & repentinae mortis auctorem habuerunt: vitam quasi Apollinis sub nomine

A 3 ne)

(b) v. HESYCHII *Lexicon* f, h, v, & DAMM I. citt.

ne) & humana instrumenta Ipsi concedentes Arcu nempe & sagittis ornatum Eum, repentino morbo aut peste orta, iraque incensum jaculis suis homines ceteraque animantia invadere credebant, radiis Solis ex imaginaria effectus similitudine cum sagittis comparatis. Adde, antiquis commune hoc esse linguis, ut, genio infantia generis humani, qua primam esse coeperunt, parentes, omne, quidquid e longinquo & occulte simul agat, jaculis & telis comparatum sistant; nec amplius mireris jaculandi artem Apollini propriam tributam esse. Hinc factum quoque fuisse videtur, ut Homerus, sensuum sui saculi fidus interpret, plurimis ex *τοξικη* Apollinis desumtis uteretur cognominibus; quorum in numero *κλυτοτοξος*, *arcu insignis*, univertam Apollinis, jaculandi peritia inclyti, vim optime significat.

Αργυροτοξος. Positis iis quæ jam de Apolline, jaculandi arte insigni, disseruimus, origines quidem nominis hujus satis patent; propriam vero ejusdem vim in ambiguo tamen habent Interpretes, quandoquidem certo ipsis non constet, quodnam sit tertium comparationis, cujus similitudine observata, *argenteus* Apollinis arcus dicitur. Cum enim notum sit, aurum inprimis Deorum usui inserviisse, ipsumque adeo Homerum, plurimis carminum suorum locis, de variis generis supellectili, armis aut instrumentis quibuscunque usus Deorum domestici, Vulcani arte ex auro plerumque affabre factis, narrare; mirum videtur Interpretibus, quod idem hic vates, non minus quam ceteri post eum, exclusive fere (c. Apollini *argenteum* tribuant arcum, cum tamen pleraque alia Apol-

c) Vocatur etiam *χρυσοτοξος* Apollo a recentioribus, PINDARO inprimis præeunte.

Apollinis, ab aurea ejus lyra, ense & coma, translata sint nomina. Apud Interpretes igitur de nomine hoc rite reddendo nihil fere certi expositum reperimus. — HESYCHIUS quidem *καλλιτοξος* reddit, sed satis indeterminate, & MACROBIUS (d) rem paullo accuratius exprimere voluit, isle videtur, his verbis: "quod emascens per summum orbis ambitum velut arcus quidam alba & argentea figuratur specie, ex quo arcu radii in modum emicant sagittarum." Unde haud injuria colligere licet, vim epitheti *αργυροτοξος*, ne quidem antiquo aëvo fuisse firmam satis & certam, sed potius pro vario interpretum gustu & sensu, diverse explicatam. Si vero, quæ nostra est sententia, libere profiteamur, non est ut ad vivum quasi refecemus comparationem istam cum argento, aut anxie quæramus, quodnam phenomenon hic proprie intelligendum sit; caput enim esse videtur rei, *fulgorem* Solis, cum *splendore* argenti, nulla coloris ratione habita, Poëtam comparasse. Præterea observandum est, auri usum ad Deorum supellectilia non adeo communem fuisse, quin argenti quoque, æris &c. frequens commemoratio in iplo quoque Homero occurrat; adeo ut jure forsitan statui possit, *αργυροτοξον* Apollinem vel propter pretium argenti, auro fere æquiparandi, vel respectu habito ad præcipuam arcus vim, in elasticitate positam, quæ in argenti metallo eximia est, desideratur vero in auro, appellatum fuisse.

Ἐκαστρος dicitur Apollo (ab *εἶκας* & *εργω* s. *ειργω*) longe vel e longinquo operans, propterea quod Sol a terra procul remotus, radiis tamen suis magnam in terra vim exferat. Ad vires igitur quascunque Apollinis, quatenus est Sol, referri cognomen hoc jure meritoque potest. Cum
vero

d) In *Saturnaliorum* Lib. I Cap. XVII.

vero antiquorum sermonibus τοξική Apollinis maxime celebretur, factum proinde est, ut Interpretes uno fere ore Epitheton hocce ad Apollinis jaculandi artem, quoad sensum ne sic quidem male, restringant. Quare etiam *longe jaculans* vulgo vertitur, sensu, neque a mox afferendis epithetis distanti, neque ab usu Homérico (quod exemplurimis carminum locis demonstrari potest), alieno.

Ἐκρηβολος, *eminus feriens* (ab ἐκας & βαλλω), propius quasi eam Apollinis virtutem, qua sagittis suis homines ceteraque animantia ferire subitæque morti tradere (Cujus opinionis insigne in primo Iliadis libro documentum exstat.) credebatur, spectare, omnes, quantum novimus, concedunt Interpretes.

Ἐκατηβολος & Ἐκατηβελετης, vi vocis eandem quoque respiciunt Apollinis virtutem. Quanquam enim, EUSTATHIO & HEYNE referentibus (e), SIMONIDES quidam antiq̄ quo jam tempore ad Apollinem, centum sagittis Pythonem serpentem, interimentem, Epitheta hæc retulerit; veritatem tamen ab eorum Interpretum stare existimamus partibus, qui ceterorum supra jam expositorum cognominum secuti analogiam, celeberrimam omniumque in ore versatam Apollinis jaculandi artem his quoque epithetis (ab ἐκαθεν & βελος ἢ βαλλω compositis) depictam esse statuunt.

Ἐκατος, nec ipsius vocis origine nec significatione a præcedentibus differt. Quamvis enim, brevitatis causa,
com.

e) v. EUSTATHII Παρεμβολας εις την Ὅμηρου Ἰλιαδα, ad Lib. I. um & Homeri Carmina, cum brevi annotatione, curante C. G. HEYNE, Tom. V. p. 615.

compositionis altera pars omisſa ſit; eundem tamen involuit ſenſum. Voce igitur *Ενωτος, longe jaculans*, ea Apollinis natura ſine dubio indicatur, qua ad magnam & repentinam cladem viris & pecudibus, ſagittarum ſ. radiorum ſuorum vehementi iſtu, eminus immittendam, ferri dicitur.

Ηῖος, varie a diverſis codicum antiquorum ſcrutato-ribus legitur, unde etiam varia de voce rite interpretanda ſententia. Antiquorum enim non minus quam recentiorum nonnulli ARISTARCHUM ſecuti, *ηῖος* ſ. *ἱηῖος* ſcriben-tes, a verbo *ἵημι, mitto* (e g. *ſagittas*) derivant, ſagittari- amque Apollinis artem indicari exiſtimant. Alii cum ſpiritu leni *ηῖος* ſ. *ἱηῖος* legentes, ad ſanatricem Apollinis vim, quatenus Medicorum choragus eſt, rem deferunt. Quidam rurfus, ab argumentis his ex orthographia vocis ductis diſcedentes, novas propoſuerunt hypotheſes, quarum e numero duas tantum, probabilitatis laude præ aliis eminentes, exponere liceat. Altera ſc. fundamentum cognominis *ηῖος* in verbo *ἔνωσι, ire, vadere*, quia Sol ne momentanea quidem temporis eodem loco viſendus permaneat, ponit; altera autem vocem *ηῖος*, ab acclamatione in hymnis & precationibus ad Apollinem celebrata *ηη, ηη*, ducere præfert *f*). Quæ cum ita ſint, notio epitheti hujus tuto vix conſtitui poteſt, ſed in maxima veri ſimilitudine acquieſcendum. Eſt vero, quantum nos quidem aſſequi poſſumus, omnium explicationum veriſi- millima, quam ex APOLLODORO mutuò ſumſit DAMM, quaſque in imaginario Solis motu quotidiano rationem de- nominationis laudatæ quarendam eſſe aſeritur. Præter-

B

quam

f) Cfr. præter alios ſupra jam citt. inprimis MACROBIUM, qui l. c. omnes has ſententias ſuſe exponit.

quam enim quod nullam videamus idoneam causam, cur *ηῖος* idem valeat quod *ἡῖος* aut *ἰῖος*, cum a recentioribus tantum usitatum sit hoc, in Homero autem nusquam obveniat; natura quoque Apollinis cognita & usus ipsius linguæ, aliam suadent, simplicissimam quidem, interpretationem. Quemadmodum enim antiquo ævo, motus terræ ordinarius, quo cursum suum diurnum & annuum conficit, nemini fere notus erat, sed Sol terram circumerrare credebatur; ita motus imaginarii phænomenon hoc, omnium sensibus apparens, non potuit non in numerum venire rerum, a quibus appellationes Solis vel Apollinis ductas jam habemus. Adeoque non est quod neget quis, verbum *εἶω* s. *εἶμι*, eo, vado, facilem, ad Apollinis epitheton *ηῖος* cognoscendum, præbere, accessum; præsertim cum haud desint exempla vocum, ex verbo hoc derivatarum, quæ similitudine observata magna, suam cum hoc nomine cognitionem produunt. Cujus generis est *ηῖα* (*ῥα*) *viatica* s. *paleæ*, ejus ipsa significatio satis jam ostendit originem, quam plurimi quoque Interpretum in *ῥω ἰεῦαι*, ponunt; item *ηῖων*, *littus*, quod ab *εἶμι* etiam videtur translatum.

Χρυσάορος, quamvis simplicis videatur compositionis, multis tamen Interpretum jurgiis locum dedit; sibi enim concipere non poterant Interpretes, quomodo Epitheton ab ense ductum, Apollini, sagittis & arcu præstanti, nec ceterum bellica virtute insigni, traderetur. Quidam *arcum*, nonnulli *ensem*, appellationi huic ansam dedisse, contendunt. Alii rursus vocabulum illud in *χρυσόν* & *αἰεῖω* solventes, aut de aurea Apollinis *phætra*, s. loro ex quo phætra pendet aureo, aut etiam de *citbara* Ejus (argute magis quam vere) intelligunt, Apollinem *χρυσάορον*, utpote aurea phætra vel citbara ornatum, vocari existimantes; alii denique, voce *αορ*, arma s. tela quæ-

cun-

cunque in univcrsum appellari contendentes, ad quævis Apollinis tela hoc nomen referunt g). Argumenta vero, quibus sententiam suam quisque superstruere conatus est, conferentes & inter se expendentes, in eam facile adducimur opinionem, epitheto χρυσάωρος, *auriensem* Apollinem fisti. Ut enim taceamus, vocem αορ, in scriptis Homeri, eadem qua ξιφος significatione occurrere (quod quidem inter alia innumera loca videre est ex Odyss. VIII. 403 seqq.), usumque loquendi Homericum, in notione epitheti nostri constituenda, utramque, ut dicitur, facere paginam; Apollinemque, ut bene observat KÖRPEREN b), cum *galea & ense*, præcis temporibus (licet statuar, temporis ruinam evasæ, aliter suadeant) fuisse depictum: in ipso Solæ, radiis suis, gladii fulgentis (& quidem aurei) instar homines haud raro conficiente, ratio denominationis latet quam maxime perspicua.

Ακροσεκουμιν. De Epitheto hoc rite interpretando non convenit inter omnes, qui operam in eodem examinando posuerunt, scriptores. Plurimi quidem Solis radios, crinibus humanis collatos, ansam appellationi huic dedisse concedunt, sed simul varias admodum, de genuina comparationis hujus vi & cum indole Solis nexu, fovent sententias. Quidam enim ακροσεκουμιν Apollinem dictum putant, quia radii Solis, in modum capillorum incondite caput cingentium consuramque haud pasforum, circum circa extensi sunt. Alii nomen hoc ad barbam referunt, *barba intonsus*, aut *barba carens*, quia juvenis teneri imagine Apollinem pinxerant Græci, reddentes. Nec ii de-

B 2

sunt,

g) v. HEYNE ad Il. V. 509.

h) v. *Erklärende anmerkungen zum Homer*, v. J. H. J. KÖRPEREN, ad loc. cit.

funt, qui, more Græcorum capillos suos in gravi luctu
 tendendi provocato, Phoebum ideo vocari intonsum,
 quod luctui obnoxius non fit, contendunt. Nonnulli de-
 nique capillos quidem hic intellectos volunt; sed demis-
 sionem illorum incomtam, symbolum esse juventutis
 æternæ Solis, quotidie orientis novamque sic & nun-
 quam senescentem faciem præbentis, existimant ⁱ⁾. Quod-
 si autem nostrum de hac re iudicium proponere liceat,
 ea interpretandi ratio, qua barba prolixa aut intonsa, epi-
 theto hoc significata, conjicitur, eo magis a veritate no-
 bis videtur abhorrens, quod nomine κομης proprie, non-
 nisi de *coma* s. *capillis* sermone instituto, utantur auctores
 Græci, simulque notum sit, omnes antiquas imagines A-
 pollinem intonsa cæsarie ornatum sistere. Morem autem
 erines in luctu tendendi quod attinet, frustra quidem
 huc trahi eum putamus, cum nonnisi longe petitam &
 exilem explicationem efficiat. Neque dubitamus, quin
 primo & ultimo loco exposita sententia egregie inter se
 consistere possit, & cum genio linguæ Græcæ non mi-
 nus quam antiquarum gentium cogitandi & sentiendi ra-
 tione conciliari. Cum enim ex altera parte certum sit,
 apud Græcos in summo honore & laude habitam fuisse
 comam, natura pulcram, promissam & copiosam (unde
 non solum Græcos universos *καρηκομῶντες* Homerus vo-
 cavit, sed etiam epitheta quædam ab eadem cæsarie præ-
 stantia translata, qualia *ἠκόμος*, *καλλιπλοκάμος* &c. Deo-
 rum suorum nominibus addidit), Apollinique s. Soli, ra-
 diis in modum capillorum longitudine protractorum ful-
 gentibus procul eminenti, cognomen *ἀκέρσεκομης* apprime
 con-

ⁱ⁾ Cfr. Auctores supra cit., imprimis KÖPPEN ad II. XX.
 39. — Item *Kritisch-Deutsches handwörterbuch* v. J. G.
 SCHNEIDER, & *Scholia antiqua* in c. 1. Hom.

convenire; neque ex altera parte negari possit, Græcos, Apollinem, juvenis, senilium annorum gravitati nunquam succumbentis, adeoque comarum pulcritudine & copia perpetuo florentis, persona indutum representasse; haud longe arcesita ea videtur concludendi ratio, qua Deum Solis ἀερεσειομένην, propter intonsos capillos suos, dictum esse affirmatur.

Ἰηπαίων, ex clamandi formula ἰη παίων ἢ παίων, qua Apollinem invocare solebant antiqui, deductum, in Homero rarius occurrens, vocabulum; de cuius genuina significatione Interpretes itidem certant. Primum enim de origine vocis ἰη inter omnes non convenit, deinde duplicem etiam cognomen hoc enucleandi viam aperit verbum παῖεν (a quo sine dubio flexum est παίων), quod quidem proprie est *ferire*, synonymumque etiam esse traditur cum παύω, *cesare facio*, & δεραινεύω. De origine vocis ἰη multis dislerere opus non est, cum omnium consensu, in precibus & gratiarum actionibus Apollini factis, interjectioni huic, faustæ & lætabundæ plerumque indolis, locus fuerit. Ad παῖεν vero quod attinet, qui primam ejusdem significationem admittunt, Apollinem παῖονα dictum, vel quod serpentem Pythonem sagittis suis *ferierit*, vel quod in universum celebris jaculandi arte fuerit, contendunt *k*. Quorum tamen sententiæ obstare videtur, quod plurimis Machaoniæ artis cultoribus, ut ASCULAPIO, ΠΛΕΟΝΙ, Deorum illi Medico inclyto, & al. commune sit nomen παίων ἢ παίων, indeque perspectu difficillimum, quomodo nomen illud Medicorum celebre, Apollini contraria arte gaudenti, additum sit,

k) Cfr. MACROBIUM l. c. & C. GIRARDI notas ad Plutum
ARISTOPHANIS COMM. 636.

fit, nisi a virtute Ejus qua Medicorum fingitur præsul, manaverit. Quamvis autem primo intuitu admirationem movere possit, quod Apollinem, jaculandi arte ornatum (adeoque pestis & repentini cujusque morbi auctorem), artis iatricæ choragum diximus, ad ipsos tamen fontes mythorum de Apolline Medico si retrogrediamur, non erit quod tantopere miremur, duas sibi invicem adversas virtutes Ipsi fuisse adjudicatas. Notum enim est, Apollinis cultu Solem inprimis celebrari; qui, vehementi lucis suæ ardore, morborum causa interdum quamvis sit, temperato simul calore suo aëris temperiem sanitati faventem plerumque reddit, adeo ut valetudinis auctor merito habendus sit. Caligantis igitur rationis cum sit, ex observatis phænomenis, non ad proximas, in ipsa rerum natura positas, sed ad remotas & quasi superiores, intra orbem, in quo sensibus externis conspicuæ res versantur, frustra quærendas, humana tamen forma visendas, causas, concludere; Apollo quoque non solum sanitatis tuendæ laudem obtinuit, sed & ipsius medicæ artis inventor & princeps habitus est. Nulli igitur dubitamus, quin in eorum transeamus partes, qui *ἰηπαίματος* nomen Apollini, quatenus Medicinæ inventor, imo malorum quorumcunque averruncus est, datum existimant ¹⁾. Notum enim est, voces similitudine soni cognatas sapissime commutari; quare etiam fieri potuit, ut verba *παίειν* & *παινειν* eandem significationem *medendi, sanandi* (*παινειν* scilicet *ᾄδοντας*) obtinuerint. Atque idem quoque probare videntur similitudines nominum *παίματος, παίωνος, παίωνικος* &c. quæ omnia ad medendi scientiam vulgo referuntur.

Ἀναξ Apollo plurimis Carminum Homericorum locis vocatur *κατ' ἐξοχήν*; imo familiaris adeo Poëtæ fuit hæc ap-

1) v. EZ. SPANHEMII *notas* ad locum ARISTOPHANIS cit.

appellatio, ut haud raro nominis proprii vim accepisse
 eam reperies. De propria vocis origine disceptare huc
 non pertinet; monuisse sufficiat, hanc omnibus fere Diis
 communem appellationem, non quidem eo ex capite e-
 gere illustratione, quod Apollini quoque tribuatur, sed
 propterea quod frequenter & κατ' ἐξοχὴν ad Eum referatur.
 Cujus rei prima quidem est ratio, quod Sol, in
 excelso loco positus, & inter sidera minora maxime emi-
 nens, saluberrimamque suam lucem terræ adspargens,
nex coeli merito audiat; altera autem quod *domini* & *præ-*
sidis (οικοδεσποτῶν ἢ ἐπισκοπῶν) notionem ἀναξ sæpius apud
 Homerum involvat. Sic *Chryses* Apollini ἀνακτι preces
 fundit (m), quia is templi Chrysaï *dominus* (ἀναξ) fuit.
Glaucus autem vota eidem facit (n), propterea quod suæ
 gentis inprimis Deus & medendi quoque artis ἐπισκοπῶν
 habitus fuerit. Igitur largiamur, necesse est, utramque
 notionem ad epitheton ἀναξ gignendum contulisse; qua-
 re etiam in propria hujus nominis vi, quibusvis locis
 competente, definienda, ad seriem nexumque orationis
 in qua occurrit, confugiendum semper est.

§. III.

Ad alterum Epithetorum Apollinis Homericorum or-
 dinem referimus:

Πυθιος, celebratissimum Apollinis, quanquam in Ho-
 mero rarius tantum occurrens Epitheton, cujus derivatio-
 nem, vel a serpentis Pythonis, vel ab urbis Delphicæ
 nomine, vel a verbis πυθω (h. e. σηπω), πειθω ἢ πυνθα-
 νομαι

m) Il. I. 36

n) Il. XVI. 514.

νομοι, arcesendam esse Interpretes contendunt. Pater ipse Homerus (Hymn. ad Apoll. 372 (qq.) nominis *Pythii* rationem his verbis reddit

” Εξ ε νυν πυθω κικλησκειται, οι δε ανακτα ”

” Πυθιον καλεσθιν επωνυμον, ενεκα κειδι ”

” αυτε πυσε πελωρ μενος οξεος ηελιοιο ”

Quodsi igitur nihil obstaret, quominus certo credere liceret, omnia quæ Homeri nomine circumferuntur opera, eum auctorem agnoscere, & simul de historica hujus loci fide nullum esset dubium; Homerica certe explicatione acquiescere consultissimum esset. Cum vero Hymni Homerici, qui nostris jam teruntur manibus, quoad *γνησιότητα* suam suspecti sint fabulisque nimis quantum conspersi, non miretur quis, si, Homerum deserentes, rationem nominis *πυθια* aliunde petierimus. Omnium autem quæ ad genuinam nominis hujus vim investigandam, monstrantur viarum, minime ardua & difficilis nobis visa est, quæ ad nomen Delphicæ urbis *πυθω*, originem cognominis Apollinei reducit, quippe quæ ex historicis testimoniis progressa conjecturarumque præruptis angustiis haud impedita, ad veritatis metam propius videtur adducere. Notum enim cuique est antiquum illud urbis Delphicæ s. regionis Phocidis, in qua hæc urbs sita erat, nomen *Πυθω*, intima cum nominibus *Pytha* (serpentis), *Pythius*, *Pythia* &c. cognatione junctum. Deinde neminem latere potest antiquo ævo receptus, nomina locorum, hominibus Diisque in his locis versantibus aut curam eorum singularem gerentibus, apponendi, mos. Quare etiam a vero haud abhorrens eorum est sententia, qui ex antiquo Delphicæ Apollinis sedis nomine, appellationem *Pythii* Apollinis ortum suum duxisse, contendunt

dunt. (o) Magna namque Veterum auctoritate adstruitur, urbem illam, in qua responsa Apollinis ex tripode dabantur, antiquitus *Ναπην* & *Κρισσαν* dictam, currente tempore nomen *Πυθω* quoque sortitam fuisse. Unde vero nomen illud *Πυθω*, utrum in memoriam serpentis *Τυφονίς*, (litteris turbatis *Pythonis*), Apollinis sagittis perforati, an alia quacunq; de causa, acceperit, hic quidem disquirere non refert.

Δελφισίος, ad Apollinem, *Delphusæ* fontis fluenta occultantem, & propterea, in templo prope fontem exstructo, *Delphusii* cognomine invocatum, refert Homerus Hymn. in Apoll. v. 382 sqq. — En locum hunc ad verba descriptum:

- " ἦ, καὶ ἐπι-ρίον ὡσὲν ἀναζ' ἑκάεργος Ἀπολλῶν "
- " πέτρῃσι προχύτησιν, ἀπέκρυψεν δὲ ρεεῖδρα, "
- " καὶ βῶσκον ποιήσατ' ἐν αἰσεί δένδρῃεντι "
- " ἀγχι μάλα κρήνης καλλιέροσ, ἐνθαδ' ἀνακτι "
- " πάντες ἐπικλήσῃ Δελφισίῳ εὐχετόωνται "
- " ἔνεκα δελφισσῆς ἱερός ἡσχυρε ρεεῖδρα. "

Licet vero tota hæc HomERICA explicatio nimis quantum mythicam indolem prodat; nihil tamen aliud in recessu habere videtur, quam causam, cur cognomine *Delphusii* appellaretur Apollo, e loco, ubi fanum Ipsi exstructum erat, esse derivandam. Fontem autem *Delphusam* si spectes, idem sine dubio est cum *Boeotico* illo, quem

C

o) De variis hujus nominis explicationibus consuli possunt LILII GREGORII GYRALDI FERRARIENSIS *Historiæ Deorum gentilium*, Synt. VII fol. 219 sqq.

quem STRABO (p) *Tilphosium*, prope quem Apollinis *Tilphosii* templum positum erat, vocat.

§. IV.

Ad *tertiam* vero Classem, sive e rebus gestis Apollinis apud Homerum ducta Epitheta, quæ sequuntur, lubenter retulerimus:

Σμινθεύς. Duabus propriam Epitheti hujus indolem investigandi viis, præeuntes nobis invenimus veterum Interpretes APIONEM & ARISTARCHUM; quorum ille a muribus, Cretensium lingua *Σμινθοι* dictis, hic vero a *Σμινθη*, urbe Trojana, ubi præcipue cultus erat Apollo, *Σμινθεος* f. *Σμινθιον* Apollinem appellatum fuisse autumant q). Quamvis autem negari haud queat, morem prisorum, homines Deosque præclaris facinoribus celebres, locorum, quibus patrata fuerint, respectu habito, nuncupandi, interpretationi, quam ARISTARCHUS proposuit, haud parum favere; quominus tamen absoluta ad probandum vi hæc eadem gaudere pronuntietur, impedit, quod ab alia parte gravia adsint argumenta, quibus, ad mures in cognomine hoc Apollini tribuendo respectum quandam habitum fuisse, cogitur. Narrante sc. STRABONE (libro XIII), plurima Græciæ loca nomine *Sminthii*, suo tempore insignita, in Chryla vero præsertim Apollinis *Sminthii* templum exstructum, existitisse; muresque, non tantum antiqua relligione Apollini sacros fuisse, verum etiam symboli instar in imaginibus Ejus (qualem in Chry-

læo

p) v. STRABONIS *Geographicorum* I. IX, p. 411. ed. Paris. anno 1620 editæ.

q) cfr. Lexica APOLLONII & SCHNEIDERI sub. h. v.

iæo templo positam vidit) conspicuos: ne sic quidem male statuitur, rationem denominationis Apollinis *Sminthii* a *muribus* esse repetendam. Alias enim, neque, qui factam sit, ut eodem nomine *σμινθης* plura ejusdem provinciæ loca appellarentur, neque cur mures imaginibus Apollinis suppositi fuerint, intelligimus. — Suspiciamur hinc, nomina *Σμινθεως* Apollinis & *Σμινθης* urbis s. locorum omnium, quæ *Σμινθια* dicebantur, communem in historia de muribus agnoscere fontem, Cretensesque cum ex Creta Troadem migrantes aut jam transvecti (*r*), a muribus male vexati, Apollinis beneficio ex gravi hoc periculo liberati fuissent, ansam sibi arripuisse, non solum tutelari suo Deo, verum etiam urbibus quibusdam suis, nomen *σμινθης* & *σμινθης*, in gratam tanti beneficii memoriam imponendi. Quibus positis nec difficile est perspectu, qui fiat, ut mures Apollini sacri in imaginibus Ejus (Trojanz præsertim regionis in templis positis) effici occurrant. Ceterum, cognita Apollinis ad Solem relati persona mythico allegorica, non est quod miretur quis, mures ab Apolline extinctos dici, cum repentinæ cujusque stragis auctor habitus fuerit. — Mures vero tantam perniciem inferentes quod attinet, *σμινθα* s. *σμινθον*, Cretensium sermone *Murem domesticum* dictum Lexicographi quidem perhibent, inter alios HESYCHIUS, qui *κατοιιδιος μῦς* habet; sed aliam quandam murium speciem, ex *ge. agrariorum*, ut STRABO (qui l. c. mures *αερεαις* habet) vult, intelligendam esse, multo videtur probabilius.

Δελφικος, in scriptis quæ exstant Homericis semel tantum, Hymni nempe in Apollinem comm. 493 sqq.

C 2

re-

r) Variæ de hoc facto narrationes in STRABONIS XIII & EUSTATHII *Commentariis* ad Il. I 39 leguntur,

reperimus, ubi simul ratio denominationis exponitur his verbis:

” Ὡς μὲν ἐγὼ τὸ πρῶτον ἐν ἡερεϊδείῳ ποντῶ, ”

” εἰδομένος δελφίνι, θεῆς ἐπὶ νῆος ὄρεσα, ”

” ὡς ἐμοὶ εὐχέσθε Δελφίνιῳ — — — ”

Apollo enim, fani Crisæi s; Delphici fundamentis jactis, sacrorum ministros sibi comparaturus, Cretensibus civibus in mari forte navigantibus, viam Pythonem, coloniam ibi fundaturis, Delphini seu monstri cujusdam marini indutus specie, monstrasse dicitur; quare etiam loco Carminis dicto, Ipse, in memoriam hujus facti sibi imposito nomine, invocandum se Cretensibus præbet. Quamvis autem poetici ingenii lusum expositio hæc nominis sapiat, id tamen non impedit, quominus veritas in eadem lateat, cum non solum simplici admodum minimeque implicita etymologia sese commendet, sed etiam vestigia haud levia variarum, fabulosis commentis involutarum, veteris ævi narrationum de ortu nominis Delphici oraculi prodat.

Λαοσσος, *Minervæ & Eridi* potius, quam Apollini, proprium videtur Epitheton. Causa tamen cur Apollo quoque λαοσσος in Homero interdum vocetur, ex ope, quam Trojanis, bello Græcis eos invadentibus, tulisse narratur (animum sc. iis addendo & ad prælium incitando), sine dubio repetenda est. Λαοσσος enim, & usu linguæ, & nexu orationis plurimorum (inprimis ubi de Apolline dictum hoc nomen occurrit) locorum, suadente, a λαος & σσω s. σενω, *populum agito, ad pugnandum incito*, saniorum Interpretum consensu, derivatur. Ubi etiam ad seriem orationis in Il. XX, c. 79 seqq. attendere volueris, Apollinem λαοσσον, propterea quod Achillem,

lem, gravi furore in Trojanos savientem, incitaret, dictum facile reperies.

Δεινος singularis item, nec ad vulgarem usum pertinens, ad nomen Apollinis, ut ex Il. IV. 514. satis patet, appositio. Indignatione enim & belli furore incensus Deus, a summo Pergamo clamans Trojanos hortatur & incitat: ob vocem suam terribilem, aut propterea quod animum, ad terrorem Græcis incutiendum idoneum, Trojanis injiceret, *δεινος* dictus.

Αφητωρ. Multas & varias Interpretum de hoc cognomine conjecturas recensere opus haud est, cum plurimæ illarum, ab iudis commentis superstructæ, mole sua facile ruant (s). Sufficiat monuisse, expeditissimam explicandi viam per *το αφιεναι* patere, unde *αφητωρ* est *ὁς αφησι*, qui mittit. Quum vero Græci sermonis rationibus convenienter, tam ad *τοξικην* quam *μαντικην* Apollinis, referri nomen hoc possit (*βελος* enim *αφιεναι* & *φωνη γεναι* dicere solent Græci); duplex hinc enata est interpretatio, quarum neutra defensoribus suis caret. Quamvis autem negandum non sit, *το αφιεναι* commode quidem ad jaculandi peritiam Apollinis posse traduci, nec apud Homerum ulla a vaticinandi arte ducta occurrere Epitheta; profiteri tamen non veremur, alteram illam eo ex capite sapere explicationem, quod extra omnem dubitationis aleam positam sit, Oraculorum Delphicorum Antistitem *αφητορα* fuisse nuncupatum, indeque probable esse, Ipsum Apollinem eodem titulo (nobilitiori adhuc sensu) apud Homerum celebrari.

§. V.

s) De his videri possunt SUIDAS, APOLLONIUS & HESYCHIUS sub. h. v. & imprimis HEYNE lib. cit. Tom. V. p. 515.

§. V.

Ad *quartam* denique Epithetorum Apollinis classem quod attinet, sequentia tantum in Homero legenda exstant.

Λυκηγενης, varium pro diversa interpretandi ratione admittit sensum: adeo ut mirum non sit, quam maxime dissentientes esse Interpretes. Sunt qui ad fabulas, de *Iupis* (*Λυκοῖς*) ab Apolline peremptis, de Latona (Apollinis matre) in *Iupam* Eundem nutrientem mutata &c. respectu habito, epitheton hocce explicent. Nec desunt, qui ad physicas causas universam veterum Mythologiam revocantes, ex antiquissima linguæ Græcæ ætate, qua *λυκος* i. *λυκη lux, diluculum*, erat, nomen hoc ad Apollinem Solis Deum, adeoque *lucis genitorem* (*τον γενωντα τη λυκην*), referant. Aliis porro, in cultu, quo in *Lycia Phrygica* celebratus fuit Apollo, rationem nominis quærere placet. Quidam denique Apollinem in *Lycia* natum, aut saltem a tenera sua infantia ibidem educatum, indeque *λυκηγενην* dictum esse statuunt. Atque hanc quidem sententiam (Apollinem sc. in *Lycia* natum epitheto illo *λυκηγενης* respici), ceteris conjecturis, ex duplici potissimum argumento, præferendam esse judicamus. Præterquam enim quod recte moneat KÖPPEN, terminationem illam *γενης*, repugnante analogia vocum *Θηβαγενης, Τριτογενεια, ευγενης, διογενης* &c. activum minime admittere posse sensum; ipse orationis, in qua epitheton *λυκηγενης* apud Homerum occurrit, suadere videtur contextus, nonnisi Apollinem in *Lycia* natum spectari. Sic ex gr. cum Il IV. 101. legimus, *Pandarum*, eximium illum sagittarium, Apollini *λυκηγενει*, si Menelaum sagitta configere sibi succederet, sacrificium vovisse hecatombæum; ad fidem maxime pronum videtur, hunc *Lyciorum* ad Trojam *Principem*, non

10-

solum propterea, quod sagittariis in univcrsum favere crederetur Apollo, sed &, quod Lyciorum Patrium Deum, sibi, *e Lycia oriundo!* in hac re adstiturum certo speraret, votum illud concepisse. Cum enim *Teucer, Meriones*, aliique Heroës, vota Apollini facientes, epithetis ad *τοξικων* referendis Eum compellent, vix ullam, cur ori *Pandari* minus frequens Epitheton *λυκηγενης* impositum esset, nisi communem cum Apolline patriam ejus respexisset Poëta, idoneam reddere possumus causam.

Λητοιδης, Λητες υιος, Λητες γενεθλη, Λητες αγλαος υιος, Λητες ερμυδαος υιος, & quæ sunt cetera ejusdem significationis Epitheta, in Theogonia Græca egregie explicantur. Apollo enim Jovis & Latonæ filius, Allegoricis, ut videtur, ad naturam Ejusdem respicientibus causis fundamenti loco positus, fingitur. Jovem namque *aërem superiorem* esse perhibent, Latonam *noctem*, quia nocte omnia *ληθεσι*. Apollo igitur s. Sol, e nocte quasi oriens & in æthere positus, ab æthere & nocte, obscura sua conjunctione omnia confusa olim tenentibus, genitus est. Patronymicorum ergo in numerum cognomina hæc referenda esse, facile patet.

Διος υιος, & separatim & cum illo *Λητες υιος* junctum occurrit, synonymumque est cum *Διος τεκος*, nec multum differt a *Διι φιλος*. *Ζουι* tamen *κατος*, quoscumque etiam homines, corporis, ingenii, vel fortunæ dotibus eximiis eminentes, dici, pluribus locis testatur Homerus (t).

Plura Apollinis Epitheta in Homero offendere, nobis saltem non licuit.

t) ex gr. *Achilles* II, I, 74 — *Hector* II, X, 49 &c.